

TAULA

DE LLETRES VALENCIANES

SUMARI: Asteriscos.—El nostre polígon literari, per **CARLES SALVADOR**.—Futbol i Boxa, d'**ARTUR PERUCHO**.—Els Sonets de Shakespeare, traducció de **CARME MONTORIOL**.—Nosires amics els llibres, per **JORDI CORELLA**.—La fi d'una dona fatal, per **A. ESCLASANS**.—El Llibre Català, per **ENRIC NAVARRO-BORRAS**.—Rondalla de Rondalles (Continuació).—Poemes de **M. THOUS LLORENS**.—Rosselles de Juny, per **EL SEGADOR**.—Notes.

PREU: 25 cèntims

<p>TAULA DE LLETRES VALENCIANES REVISTA LITERARIA MENSUAL</p> <p>PL. BOTÀNIC, F. 6.ª VALENCIA</p>	<p>DIRECTOR</p> <p>ENRIC NAVARRO-BORRAS</p>	
	<p>PREUS DE SUBSCRIPCIÓ ANUAL</p> <p>Ordinària (Un exemplar cada mes.. 3 PTES. Protectora (Dos exemplars. 5 "</p> <p>Esta classe és feta per tal de que puguen enviar un número de propaganda a un Círcul, Biblioteca o amic. Pensen que a València casi tot està per fer i és obra de molts la que s'hem proposat</p>	<p>AVISOS IMPORTANTS</p> <p>Cada autor respon en absolut del treball que signa.</p> <p>Els originals no es tornen.</p> <p>Tots els assumptes; únicament per escrit, a la Direcció.</p>

Asteriscos

◆ ◆ ◆ **Un monument a Verdaguer en València.**—El President de la *Casa València*. en ocasió de discurssejar a l'acte de l'homenatge al poeta Llorente, proposà de començar una campanya per tal de fer un monument a mossen Cinto, en nostra ciutat, en corresponència al que els catalans aixecaren al nostre poeta.

Ens plau per l'altíssim autor de *L'Atlàntida* i treballarien tot el que estiguera en nostres possibilitats però, reconeixem que cada cosa té la seua època i cada home el seu ressò. Verdaguer ja la tingué i el ressò del President de la Casa València és una cosa—que ens dol moltíssim—però l'apaga la distància o altres coses. Cap periòdic local—exceptuant «Las Provincias», es clar—ha dit una paraula sobre l'assumpte. Mal, mal..

Què serà? Anem a aventurar una hipòtesi. Es diu amb insistència que a Barcelona hi ha vuitanta mil valencians. Donem per bo que a la *Casa València* son vuit cents. A la vista està que encara no han començat a treballar. No obstant ja han pensat en el presupost dels nostres Diputació, Ajuntament, Cambres... Ail ail no volem continuar cercant l'hipòtesi. Amics valencians; si hau sabut aixecar una casa el primer que heu de fer és que s'aixopluguen TOTS els valencians. Llavors tindreu el que tant val avui. La Força.

◆ ◆ ◆ **Renau Verger, premiat.**—En el concurs obert per a triar cartells anunciadors dels olis espanyols, Renau Verger ha obtingut el segon premi.

Esta notícia lacònica té mes importància del que pot semblar a un simple lector de diaris.

Renau Verger, un jove que vos haureu trobat pel carrer, a l'aire la rossa festa, simpàtic el caient, equilibrat el pas i sanitàfosa la complexió, és un dels millors dibuixants nostres.

Recordeu el cartell exposat en casa ABAD amb motiu de l'Exposició Guillot? I l'encert distingit del que, entre la profussió dels de la UNEA, se destacava en l'Ateneo Mercantil?

Renau Verger presentà, darrerament, al concurs de cartells de nostra fira de juliol dos delicadíssimes obres, fora de tota comparació amb la resta. No obtingué cap premi.

I ara, Renau Verger (repetim el nom, per avesar la gent que haurà de recordar-lo en propers i seguríssims éxits), s'ha colocat junt a Ribas en este certam i ha guanyat a Bartolozzi, a Aristo, etc., ¡en Madrid!

Alegrem-se d'este just homenatge que s'ha otorgat a nostre artista.—T. LL.

◆ ◆ ◆ **Avís als col·leccionadors de "Taula".**—Nossaltres posem especialíssim interès en que a cada subscriptor li arribe l'exemplar. Estiguen segurs que si els falta no és culpa nostra. No obstant si algun senyor no li ha arribat algún número, que el demane. Gratuïtament se li enviarà si n'hi han. El número segon es completament esgotat.

TAULA

DE LLETRES VALENCIANES

VOLUM I

JULIOL 1928

NÚMERO 10

El nostre polígon literari

per CARLES SALVADOR

Es de Madrid estant, una altra vegada, d'on ens ve l'imatge de l'unitat literària que formen Catalunya i València. Dins un estudi de Giménez Caballero *Cartel de la nueva Literatura* peninsular se reconeix el triangle català. Algú podria atosar hi el triangle de la Catalunya francesa esborrant el catet pirinenc i més ara que hi és en marxa la creuada occitanista. Caldria reformar el polígon inscrivint les Mallorques en ell per obtindre'l ben harmònic i ben just.

Fa goig de veure com els de fora casa s'adonen de la nostra unitat íntegra tant com fa pena que alguns d'ací com alguns d'allà l'Ebre no ho han reconegut encara per ignorància o per xovinisme fent vida de divorciats o, al menys, girats d'espalles. Perque el cert és que al Principat fóra d'un grup i reduït, d'intel·lectuals, la resta del poble no ha comprés que els valencians tenim amb ells uns mateixos interessos espirituals que defensar i que els idiomàtics—la nostra literatura per tant—no són altres que els de una varietat del tot lingüístic català. Els homens guies, els literats mateixa, es desenten de la producció valenciana. Caldria que els periòdics de Barcelona—i els comarcals també (Barcelona meridiana del triangle alfa gecelià)—iniciaren una creuada per incorporar efectivament València dins el polígon literari nostrat. Incorporar-la en el gros estament intel·lectual i en la grossa massa popular. Perque advingués, amb el reconeixement, l'abraçada i la mútua ajuda,—l'expansió valenciana a la resta catalana.

(Els poetes valencians els trobem suficientment preparats ja per a tal incorporació. Veja's la 1.ª i la 2.ª Taula de Poesia i l'ànima d'aquesta revista, petites mostres, no més, de la producció encalaixada).

Un raid dels poetes del sur a Barcelona i una col·lecció antològica dels nostres lírics editada per qualsevol casa barcelonesa pulcra, podrien servir per a l'inici de la penetració i de la compenetració. Nores més, potser, per ara, però també no res manco. Si allà el grup d'intel·lectuals «enterats» ha perduda ja la temor d'alçar la veu i té ganes de dir les coses pel seu nom i en té de fer les coses amb peus de plom. I els peus de plom entenem, mai no deuen marxar per vies inhibidores.

Hem de fer però algun retrat als escriptors valencians. En ordre gramatical i, específicament, en ordre sintàxic. Els poetes tracten encara els diftongs a la manera castellana. I no. La paraula *història*, p. e., no és plana sinó esdrúixola: *his-tò-ri-a*. *Visió*, tres ne té: *Vi-si-ó*. La mesura dels versos, a la castellana, ens allunya, i prou, de la nostra mètrica clàssica amb la qual convendria connectar-nos i ens fa cantellut l'idioma.

S'ha de substituir el *sigut* popular per l'*estat* literari.

S'han d'usar correctament els relatius *que*, *qui*, i *el qual* i el possessiu *llur*..

Altres defectes gramaticals han de desaparèixer del valencià per posar-nos al costat, dignament, de la literatura catalana normal.

Clar és que els defectes apuntats—i altres, encara—han estat defectes en els escriptors d'allà; però si ells els han expulsat del llenguatge escrit també nosaltres podem polir l'expressió una mica més. Contra els forasterismes deu anar la sageta del nostre interès. I la neteja deu fer-se sistemàticament.

Tindre un sistema es tindre-ho tot: una visió, unes regles, una voluntat. I un ideal.

Futbol y Boxa

Lo més important de tot el mes passat, a Catalunya, han sigut els esdeveniments deportius. Han apassionat la ciutat i han tret la gent al carrer. Els feliços habitants de Barcelona, hem pogut revivre per unes hores els temps llunyans de les manifestacions, el magnífic espectacle de les multitudes delirants d'entusiasme.

El campionat de fútbol ha mantingut en forta tensió l'esperit del poble català durant unes quantes setmanes. Era un campionat que no s'acabava de decidir mai. Una «final» sense fi. Per això, quan va arribar la nova de que el «Barcelona» havia guanyat al «Real Sociedad de San Sebastián», i que el resultat del partit no havia ocasionat cap revolució donostiarra, ni noves agresions als equipers blau-grana, ni cap desastre com els ocorreguts durant els dos partits anteriors, hi va aver una gran alegria. Però va ser una alegria sense estridències, sense massa soroll; una alegria que tots tenien ja descomptada per endavant.

La primera manifestació pública de tal satisfacció popular, fon l'aparició pels carrers d'alguns automòbils que conduïen futbolòfils, els quals anaven cantant una humorística cançó ocasional:

«Escarbat bum, bum,
quina pana, quina pana.
Escarbat bum, bum.
quina pana, tres a un.»

Algunes hores després, el poble barceloní va fer als seus equipers campions una rebuda pindàrica. El retorn d'un heroi antic, no és possible que fos més grandios ni més entusiàstic. Als voltants de l'estació de França, hi havia congregada una multitud imponent. L'espectador mes inditerent i menys sensible, no sabia estar-se de sentir dins del seu cor l'entusiasme popular. Jo, que no vaig quasi mai al fútbol, vaig anar a presenciar l'arribada del «Barça» i puc assegurar que no recorde mes que altres dos esdeveniments tan grandiosos: la entrada de Blasco Ibáñez a Valencia, quan se li dedicaren les festes de maig, i l'enterrament de Pau Iglesias, a Madrid. Si abans d'aquella nit inoblidable no hagués estat ja prou convençut, l'espectacle que vaig presenciar al Passeig del Marqués de l'Argentera, al de Isabel II i a la Via Laietana, seria bastant per haver me donat el convenciment que el fútbol és, al nostre temps, una cosa respectable i digna d'atenció per part de tothom qui es mire la vida com una successió de fenòmens que mereix estudiar-se. Una afició que apassiona de tal manera tot un poble, no deu ser rebutjada «a priori» pel sol fet que a un no li interesse. El fet de l'apassionament, ja diu ben clar que hi ha un esperit, una voluntat, alguna cosa amagada, que serveix l'ànima popular i que no tenim dret a desconèixer...

La Gran Via estava desconeguda la nit que es va celebrar a la Monumental el «matx» Dundée-Hilari Martínez. Un amic meu va vindre expresament de Logronyo, i pel carrer vaig trobar molts valencians que també havien arribat sense altre objecte que presenciar l'encontre. Això demostrarà de quina manera es va abocar tot barcelona al gran coliseu taurí.

L'aspecte de la Monumental, era fantàstic. Resultava impossible esbrinar quanta gent hi havia. Dels «tendidos» brollava una remor d'onades humanes que esgarrifava.

Llevat de l'encontre de màxim interès entre el campió mundial i l'europèu de pesos welter, lo millor de la vetllada varen ser els catalans Vitrià i Gironés, i el valencià Ricard Alís, que pugueren fer paleses les seves condicions de bons boxadors.

Després... La impaciència del públic, va esclatar en un «Ah!...» monstruós, en pujar al «ring» els dos campions. La invasió dels bàrbars degué tindre menys importància que la invasió dels fotògrafs, que varen presenciar. Per fi, eliminats aquestos senyors, va començar el «matx». A les primeries, Dundée jugà una mica brut; més endavant va ser el nostre Martínez qui es feu mereixedor de les reconvençions del jutje.

Dundée, de menys alçària que el seu contrincant, va mantindre constantment una figura esvelta i unes acituts belles. Martínez —equivocadament, segons el nostre parer— es va ajupir d'una manera excessiva donant ocasió a que el campió mundial pugués obrir-li una cella tan tranquilament.

La veritat es que no vàrem vore boxa més que en molts pocs moments. La superioritat de Dundée era formidable. Si el «matx» no hagués sigut sense decisió, Martínez hauria obtingut segurament una puntuació lamentable. No ens va satisfer gens ni mica. Va atacar sense eficàcia, i Dundée es va reduir a defensar-se sense vores obligat a fer un esforç massa important. Una decepció! I tan cares que eren les entrades!

La sortida, va ser un bell espectacle. Els vehicles i els vianants, omplenaven la Gran Via, el carrer de la Diputació, la Diagonal... Una nit terrible per als urbans de la «porra».

Mentres anava cap a casa, vaig recordar tots els blames que s'han fet dels esports, i en vaig fer una revisió ràpida. Efectivament, els esports han apartat la gent de moltes activitats més serioses i transcendents. Però, és que les festes taurines no tenen el mateix inconvenient?

Lo que em sembla indubtable és, precisament, tot lo contrari. Els esports, estan realitzant una tasca utilíssima: mantenen viu l'entusiasme popular, que no pot—ara per ara—seguir un altra direcció. Però, volem dir que un poble que s'entusiasma pel fútbol i la boxa, no serà capaç d'entusiasmar-se demà per les idees i per les inquietuts espirituals?

Els Sonets de Shakespeare

Traducció completa de
CARME MONTORIOL PUIG

Heu ací una bella mostra de l'admirable traducció que ha fet tan distinguida poetessa dels famosos sonets shakesperians. El nom del pulcre En Magí Morera Galfcia, que va traduir bona part de l'obra del poeta anglés, ens acut a la memòria. Tots dos han fet l'obra amb devota amor. Quin contrast amb el que estos dies es va fer a Madrid amb el «Hamlet»!

XXIII

As an unperfect actor on the stage...

*Com inexpert actor, sobre l'escena,
a qui la por fa perdre en son paper,
o el malaurat a qui sols l'ira mena,
i sent son cor mesquí que no el sosté;*

*així, perdut en dubtes i revoltes,
sembla oblidar d'Amor el ritual,
i per excés de foc, apar, a voltes,
que mon amor decau i perd cabal.*

*Facen llavors mos cants ma bella excusa,
eloqüentment parlant d'amor per mí:
ells et diran, del foc que tot m'abrusa
millor que mai ma llengua ha sabut dir.*

*Llegeix, doncs, bé el que Amor ha escrit ca-
[llant,
que oï amb els ulls es art de bon amant.*

XXIV

Mine eye hath played the painter, and hath stell'd...

*Mon ull es feu pintor, i fon mon cor
la tela que guardà tot l'esclat teu;
mon cos et fa de marc, donant valor
a la pintura, i un més gran relleu.*

*Per'xò, a través de mi ha de mirar
qui veure vol tan esplendent retrat,
que en el sagrat del cor em plau servir,
serà el cristall dels ulls teus, ben tancat.*

*Mutus serveis els nostres ulls es fan!
T'han dibuixat els meus; i els teus, per mí,
son finestrals del cor, al sol deixant
que a través d'ells es filtre fins ací.*

*Mes, llord i pobre és l'art dels ulls, l'extern
tan sols pintant: desconeixent l'intern.*

Nostres amics els llibres

L'Escultura catalana moderna, per Feliu Elias, 2 vol. Enciclopedia Catalunya. Editorial Barcino. Barcelona.

En el vigorós increment que ha pres l'activitat editorial a Catalunya, impressa en llengua pròpia del país, s'observa d'algun temps ençà l'aparició de publicacions d'interès immediat per a València, com necessàriament havia de succeir degut a la nostra connexió històrica i lingüística. Ara són els Sermons de Quaresma de Sant Vicent Ferrer, transcrits i anotats amb tota cura pel sempre admirat canonge Mn. Sanchis Sivera, i editats pulcrament pel benemèrit català señor Patxot qui dedica el llibre a l'espiritualitat valenciana, ara és una elegant edició del Tirant lo Blande amb el text encertadament reduït per Josep M.ª Capdevila per tal de fer l'obra més llegívola al lector modern, ara és l'anunci de l'aparició d'estudis geogràfics que vindran a perfeccionar aquella extensa i notable Geografia de València que va ésser publicada sota la direcció de l'actiu erudit señor Carreras Candí, ara, en fi, són altres diversos treballs de caracter variat que no deuen passar inadvertits als nostres estudiosos.

Entre els llibres que interessin a València, a aquesta reduïda València conscient del seu esplendorós passat, cal tenir present la publicació de *L'Escultura catalana moderna* d'en Feliu Elias (Apa), el prestigiós crític d'art i notabilíssim artista a la vegada, un dels temperaments més inquiets de l'actual intel·lectualitat catalana.

Ultra la valor total del llibre, n'hem de parlar aquí per dues raons: primera, per correspondre a la gentilesa de l'autor qui el dedica «a València, terra d'artistes»; segona, per la seva innegable utilitat a l'història artística valenciana, per tal com el señor Elias, donant a la paraula *català* la seva més ampla expressió hi inclou junt amb els escultors estrictament catalans, als rossellonesos, valencians i mallorquins.

En el primer volum de la seva obra el señor Feliu Elias i estudia l'evolució de l'escultura catalana. Aquest estudi l'autor el realitza entorn a la transformació urbana de Barcelona durant el segle XIX, de la qual depén internament l'activitat artística dels escultors catalans. Els valencians i mallorquins són inclosos quan és presa en consideració l'expansió dels artistes dels països de llengua catalana per tota la península.

D'aquest conscient estudi el señor Elias trau a llum un fet de real importància i molt afalagador per nosaltres: gairebé la més important producció escultòrica a la península i també a l'Amèrica lletina durant el segle XIX ha estat deguda a artistes valencians, catalans i mallorquins. Una afirmació de tal importància no la fa l'autor sols per observació pròpia, que semblaria ésser apassionada, sino valent-se de textos de crítics espanyols.

Aquesta preponderància dels artistes mediterranis en tal època s'inicia ja amb les arts menors, tals com la ceràmica. Així la famosa fàbrica de El Retiro, a Madrid, despues d'un llarg període de de-

cadència experimenta una revifalla gràcies a un artista mallorquí; aici també la ceràmica de Talavera es nodrix amb artistes valencians emigrats d'Alcora.

Es el temperament artistic innat i secular de les nostres terres el que manté viva aquesta tendència al conreu de l'Escultura, portant a les austeres ciutats de l'interior d'Espanya l'embelliment de llurs parcs i edificis públics.

El segon volum de *L'Escultura catalana moderna* és un utilíssim diccionari d'escultors catalans, valencians, mallorquins i rossellonesos en el que a la biografia de cada artista acompanya una relació de les obres més importants, indicant-s'hi el lloc on es troben en l'actualitat.

Per portar a terme la seva obra el señor Elias ha trobat bastants dificultats. Una d'importància és la pobresa documental que s'observa en el vuitè cent; la poca cura dels artistes romàntics per deixar rastre de llur pas per la vida. A mes a mes, al començament del segle l'invasió francesa porta el desordre a la península, desordre que tanmateix a Catalunya no arriba a ésser de tan funestes conseqüències com la crema de convents de l'any 1835, època en que es varen perdre grans trossos artístics i arqueològics. (Convent de Sta. Catarina a Barcelona, Poblet, Stes. Creus, Ripoll, etc.)

També l'autor es queixa de la passivitat dels escultors actuals per proporcionar-li dades de llurs vides i producció artística. I es trist haver d'observar que en aquest aspecte han estat els valencians els que més s'han distingit per llur esquerperia.

El llibre del señor Elias pren en consideració fins les mes actuals manifestacions de l'art escultòric a les terres de parla catalana. L'exquissida sensibilitat que predomina en la producció moderna, l'admirable varietat de matços, la perfeccionada tècnica, fon concloure al notable crític que al nostre país correspón en la moderna Europa el tercer lloc, en franca disputa amb Alemanya, essent França i després Bèlgica les nacions que ocupen els anteriors.

L'obra va profusament il·lustrada, formant dos volums editats amb l'inusitada elegància que distingeix els manuals de l'Enciclopedia Catalunya.

Als valencians caldrà d'avui en davant consultar aquest notable llibre per adquirir nocícies i conceptes sobre l'art dels nostres escultors que com Piquer Duarte, Esteve Bonet, Adsuara, Belliver, Aixà, Benlliure, Ortells, Capuz, Navarro, Vicent, etcètera, són orgull de la nostra terra.

JORDI CORELLA.

La Revista. Quaderns de mil noucents vint-i-vuit. Gener-Juny. Any XIV. 152 pags. 21 x 28 cm. Pessetes 4'50. Altés, Angels, 22 i 24, Barcelona.

Així com una persona gustadora de la moderna literatura espanyola no pot prescindir de la *Revista de Occidente*, la que estima la literatura nostra troba la més grata mirada en estos *Quaderns* se-

mestral que, ultra la vigoria del pensament nostrat, doctament escullit entre signatures de prestigi, recull les palpitations més intenses de les lletres universals. Encanta esta obra de maduresa que resisteix totes les proves i comparances. Conforta asseccia i és d'urgent necessitat per als nostres lectors perquè, *La Revista*, amb la seua amplària d'horitzons, complementa la labor limitada que per especial condicions de vida fem la major part de les publicacions.

Destaquem del Sumari uns «Eixercis de Geografia Lírica», llibre de poemes de poetes mundials que López Picó ha interpretat donant la servitut de l'esperit no la de la forma, de la qual cosa tots hem sortit guanyant; un estudi de A. Esclasans sobre Fra Lluís de Leon, de les poques coses bones que s'han publicat amb eixe motiu; Els Fracasats de H. R. Lenormand, trad. de J. Pous i Pagés i Carles Solvevila; Bàrbara la de casa de Grèbe, per Tomàs Hardy, trad. de Millàs-Raurell. Tampoc oblidem les signatures de poetes com Clementina Arderiu, Esclasans, S. Perarnau i Tomàs Garcés i les de R. Rucabado, Pous i Pagés, Camp, Santamaria i R. Benet que han donat coses interessants per més d'un concepte.

Don Julian Ribera i Tarragó

Diu Almela i Vives a «La Correspondencia de Valencia» que els deixebles i amics del catedràtic don Julià Ribera, el més considerable dels arabistes espanyols, li han ofrenat, — amb motiu del seu jubilatament voluntari de la càtedra — un homenatge, editant pel seu compte l'obra l'il·lustre valencia de Carcaixent.

Es titula «Disertaciones y Opúsculos» dos volums de 800 pags. 50 pessetes. Un dels apartats de l'obra està constituït per estudis de tema àrabe-valencià, son els següents:

I, De lenguas vías, luengas mentiras.—II, Mons parturiens.—III, Un monasterio musulmán en Dénia.—IV, Viajeros moros valencianos.—V, Las tribus árabes en Valencia.—VI, La nobleza árabe valenciana.—VII, Almofóis de Játiva.—VIII, Ceremonias fúnebres de los árabes españoles.—IX, Enterramientos árabes en Valencia.—X, Un rey ignorado en la Contestania.—XI, La elegía de Valencia y su autor.—XII, El castillo de la reina mora.—XIII, Alazrach.—XIV, La viña de un peripatético.—XV, Escuela valenciana de calígrafos árabes.—XVI, El sistema de riegos en la huerta valenciana no es obra de los árabes.—XVII, Masalavés.—XVIII, Patraix.—XIX, La plaza del alcalde.—XX, La Xarea de Valencia musulmana.—XXI, La «Doctrina Cristiana» en lengua árabe, de Martín de Ayala.—XXII, Examen retrospectivo.

Acaba indicant com escauria a la Facultat de Filosofia i Lletres la personalitat del senyor Ribera per a un doctorat d'estudis valentins.

La Col·lecció «Antologia»

Amb el volum de «Els poetes iniciadors de la renaixença» comença de publicarse una sèrie de llibres. Amb el mateix esperit que *Els Nostres*

Clàssics ho fa per la literatura antiga, *Antologia* donarà de la moderna obres de valor documental i de valor monumental.

En Nicolau d'Olwer obre la Col·lecció amb un pròleg del que traem les paraules següents:

«Aquest primer volum d'*Antologia* és consagrat als poetes precursors i iniciadors de la renaixença catalana.

Los Trobadors nous i *Los Trobadors moderns*, publicats a Barcelona, respectivament, els anys 1858 i 1859, sintetitzen la poesia catalana des d'Aribau als Jocs Florals (1853-1859). Entre els dos volums ens fan conèixer cinquanta poetes i cent vuitanta tres poesies. Evidentment no tenia raó Víctor Balaguer quan defensava, contra Rubió i Ors, que la renaixença de la literatura catalana havia començat amb els Jocs Florals. Hem dit «poetes» i més exacte seria de dir «versaires». De poesia pura n'hi ha ben poca en els *Trobadors*. ¿L'hem transportada tota a les breus planes que segueixen?

No és d'això sol que ens hem captivat. Per a donar en la nostra *Antologia* una idea sintètica dels inicis de la renaixença, hem eixamplat el marc dels *Trobadors*. Ells es limiten a escriptors del Principat i de Mallorca (els dos Aguiló, Victorià Amer i Guillem Forteza); de València, fan conèixer una sola poesia de Vicents Boix. Calia no oblidar la figura eminent de Tomàs Villarroja. D'altra banda, dos cànecs anònims uniran al conjunt la veu del Rosselló. Amb llur data (1821), però, ens trobem més enllà de la renaixença en el període del seus «precursors». Ens ha semblat interessant de fer-los conèixer: per això donem també mostres de Puig i Blanch i de Robreño.

(Concebut el primer volum d'*Antologia* en aquesta amplitud cronològica i en aquesta totalitat geogràfica, el seu contingut vol respondre així mateix als diversos corrents literaris que es partien la nostra poesia.) Aribau i Cortada assenyalen el moment de la influència italiana, aquell recordant Manzoni, aquest traduint Grossi. No debades en la redacció de *El Europeo*, primer focus del nostre romanticisme, hi havia els emigrats Gallo i Monteggia. Al costat d'ells, Martí, malgrat l'emoció sincera que el domina, no oblida l'arcàdia bucòlica de Vallfogona i Fontanella. Els poemes de Puig i Blanch, més intencionats que reeixits, semblen animals d'altres sentiment que la pura enyorança subjectiva d'Aribau i de Martí».

Elegies, Poemes de Bernat Artola

La Societat Castellonense de Cultura publicarà un d'estos dies el llibre del exquisit poeta Bernat Artola, company nostre a la darrera Taula de Poesia. Un altre poeta que ferventment desitgem vore entre nosaltres, Ferran Puig, ha prologat les «Elegies» ja en parlarem. Vaja un auguri de feliç èxit.

Els nostres clàssics. Dins d'esta col·lecció apareixeran prompte: de Jaume Roig; *Llibre de les dones*. De San Vicent Ferrer; *Sermons*. D'Ausias March; *Cants d'amor* i el volum V de *Tirant lo Blanc*.

La fi d'una dona fatal

Conte per A. ESCLASANS

TARDA de diumenge. La quietud humida de la sala d'espectacles anava omplint-se de remors tranquiles i de fum de tabac. La distinguida concurrència s'escampava per taules i seients, per llotges y passadissos. Ran del sostre, la llanterna feia petits estornuts de llum. L'orquestrina, rica en coure, preludiava. La cortina carmesí bategà moguda per una corrent d'aire. Un gran feix de claror, con una enorme espasa de metall blanc, tallà la penombra pel mig; i s'encengueren tots els llums elèctrics. Timbal i contrabaix iniciaren la càrrega musical. Preludi curt; s'obrí la cortina i començà el programa. La sala era a les fosques, sostinguda només, com per un arbre mestre, per la ratlla cegadora del reflector clavat, tossudament, en la figura de la dona que cantava. Tarda dominical en un vulgar café-concert.

La Lulú (a casa li deien Lluïsa) sortí a l'escenari fent el número cinc del programa; dues cançons delicades de música, però lamentables de lletra, i prou. Va canviar-se la roba ràpidament, s'embolcallà amb l'abric de pells, va enfonsar-se el petit capell fins a les arrecades i es deixà caure en una cadira de recó de llotja, a esperar pacientment l'hora de sortir. Obrí el moneder, s'encarà amb el mirallet, renovà el carmí dels llavis, s'empolvà, ordenà els rinxols damunt el front i ran d'orelles i s'alçà el coll de l'abric fins als ulls. Tenia fred.

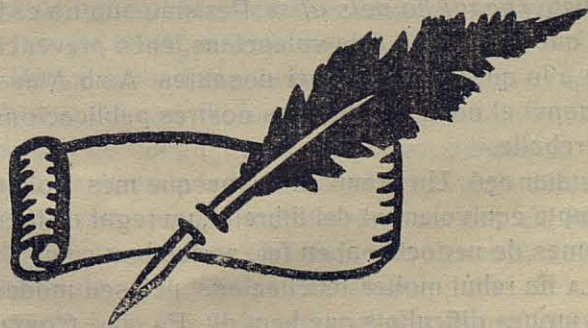
La sala era plena de gom a gom. Les llotges, gairabé totes ocupades. En aquell moment entraven a la número tres de l'esquerra sis nois de casa bona. La Lulú, distreta, passejà els ulls per la sala sense veure-hi. Un minut després, entrava a la llotja del davant de la d'ella el jove que feia set. Era l'Oriol; l'acompanyaven tres noies, les quals feren signe a tres més. L'Oriol s'avançà fins a la barana; la Lulú va veure'l, i somrigué. L'Oriol la convidà amb el gest a passar a la llotja dels joves. Aparellats els set nois amb les set noies, fent rodona de cadires, d'esquena al públic i a l'escenari, amb la tauleta al mig, començà la «visita» ingènua de cada tarda de diumenge. Fins a l'hora de sortir, tenien temps de tot. El cambrer serví les consumacions. I l'avorriment de les tardes dominicals va fer-se una mica enllà per a que la galant companyia de la llotja número tres no s'adonés gaire d'aprop de la seva presència. La qüestió era passar l'estona. I el metall i el timbal i el contrabaix de la música ofegaven, tant com podien, les veus i els moviments de les cantadores que passaven per l'escenari, trenant i destrenant ombres damunt el teló de fons. La colla dels joves i les noies—santa innocència!—contava contes entre grans esclats de rialles, abrassades semi-mecàniques i petons sense malícia. En un angle de la llotja, ja mig separats de la colla, la Lulú i l'Oriol conversaven en veu baixa, agafats de les mans i amb un gran brillar d'ulls. De tant en tant, l'Oriol mossegava amb les dents els cabells arriçats del polsos de la noia; i la Lulú, de quan en quan, mossegava el bigotet retallat de l'Oriol; i es besaven la punta del nas. Ben mirat, eren felissos...

La Lluïsa era alta, ben feta, més aviat primeta, cimbregant i graciosa d'actituds, de pell finíssima i blanca, cabells d'or vell tallats en coma curta i rinxolada, ulls immensos i negríssims, nas d'aletes palpitants i transparents, galtes una mica begudes i pàl·lides, boca gran, desdenyosa, pero de llavis estrets i perfectament dibuixats, barba amb un lleu clotet i coll delicadíssim, més aviat ample, que feia ressortir, empentin-lo, l'oval admirable de la cara. Li agradava vestir colors foscos, emmarcadors, fent-la ressortir, de la nítida blancor mate de la carn. Un petit collaret de grans perles li cenyia, de sempre, com lligant-los, els nervis del coll, que tivaven i enrigidien la puresa de les faccions a la més lleu emoció. Aleshores, la Lulú es transfigurava. La mirada li prenia un espurneig fiblador i feridor, el nas se li corvava derament, en corba imperial, la boca se li contreia i el llavi inferior, avançant, accentuava els junts de la boca, en doble plec d'amargor menyspreadora, el coll se li feia estret i la cara ampla, treia el pit enfora i enarcava les cames, com a punt de saltar. Estava magnífica. Aquesta era la Lulú; i l'altra

era la Lluïsa. L'Oriol ho sabia bé prou, i comprenia com ningú més el fons de la psicologia de la bella criatura. Per això s'avenien tant.

Les amigues, xopes de filosofia apresada en les novel·les i les pel·lícules més que no pas en la vida arrossegada que els calia suportar, eren d'una grolleria refinada deliciosa. La Lulú convivía amb elles, pero en vivia molt lluny. Les noies no la entenien, i s'en malflaven. Cervellets plens de cabòries, que treballaven desenfrenadament espai enllà, però amb els peus ben lligats a la trista feina pseudo galant de cada dia, la admiraven amb por. Tenia una certa fama de «dona fatal». Una vegada en una reunió nocturna, li havien sentit a dir amb una entonació si fa no fa sibil·lina:—Nosaltres, les bebedores de sang...—I les noies van estremir-se d'orgull. Però no sabien perquè. La Lluïsa somreia per sota el nas. I l'Oriol reia a gorja badada. Ella, dona fatal! Órfena de pare als dotze anys, entrà a un magatzem de modes. Amb la setmanada, mantingué la mare vella i el germanet petit. Un dels encarregats de la casa cregué tenir certa mena de drets demunt la noia; i la noia tallà en sec. Amiga d'una cantadora, començà de guanyar el pa de casa en un café concert; i ja no s'en havia mogut. Tenia fama de rígida i de cruel; i la Lluïsa, quan tots la feien protagonista d'aventures refinades, i d'apassionants escenes de vici, i d'excursions a llocs discrets dels quals calia parlar gairebé a cau d'orella... s'estava bona minyonament, després de les hores d'assistència diària, tarda i nit, al saló cantant, davant els fogons o el safareig de casa, fent de dona entenimentada i d'aprenentia de futura muller del bò de l'Oriol. La pobra bebedora de sang suportava amb enervament i fàstic l'histerisme simple de les amigues i la candidesa salaç dels coneguts. L'Oriol, amic de debò d'ella, al qual coneixia de molt abans de morir el pare, no s'avenia amb l'ofici de la noia. Li havia proposat mil feines que la menessin lluny de l'escenari trist. La Lluïsa refusava sempre; que en trauria? Ara, la il·lusòria fama terrible que s'havia forjat al seu entorn, li feia com de cuirassa protectora, per a ésser tota de l'Oriol i de ningú més. Si deixava el café concert, la gloriola de dona fatal s'esvaiaria; i li caldria començar a patir com abans, per a avorrir-se igual o més, i guanyar igual o menys. Ella li era fidel; i l'Oriol, bon noi, li seguia les petjades com un gosset. La Lulú no demanava res més; llevat d'això, tot li semblava mentida i engany. I es cobria de menyspreu i de desdeny, com d'un fadat vel protector.

L'Oriol i la Lluïsa, a la qual ja ningú deia Lulú, van casar-se un dia, tres mesos després de morta la mare. No participaren la nova a ningú. L'Oriol plantà un negociet en un poble de la Costa, i la Lluïsa li feia costat. Cada any tenien un fill, i a hores d'ara, si no s'han cansat, ja en deuen tenir una colla. La Lluïsa s'ha fet grossa, aplomada, sana, una veritable matrona. Fa algú temps, vaig passar pel poble on viu. Era un capal-tard. S'estava asseguda al peu de la casa, donant el pit a la darrera criatura. L'infant movia el cap, enjogassat; i la mare somreia. El pit ubèrrim li brandava, i un rajolí de llet li queia brusa avall, fins a la falda. L'infant pernejava i xisclava. La dona fatal plantofejava el fill; i se'l menjava, després, a petons.

UNA apatia ben perjudicial per al fons ideològic de la casi totalitat dels valencians és la falta d'esforç mínim que posem en aprofitar-se'n del llibre català.

S'ha dit prou vegades que, quan més idiomes posseix una persona, té l'esperit obert a més àmplia cultura, pot gojar de més matïços de l'àrma universal i contrastant l'espiritualitat dels distintos pobles traure un grau de perfeccionament que no ningú li pot pendre. Per aixó, ara, és la base del estudis de tota mena coneixer molts idiomes.

I és incompreensible, no té justificació sinó és per nostra indolència, que havent una llengua que no nos ha de costar cap d'esforç aprendre-la perquè ara té una ortografia clara i un lèxic modern i perquè en fi de comptes és la mateixa nostra, que s'ha incorporat—més cada dia—valors universals, és incompreensible repetixc, que deixem perdre, en perjuí nostre, una riquesa que està a l'abast de la mà.

No volem emplear arguments de dret, d'història o sentimentals. Avuí priva l'egoïsme. Per egoïsme dèvem preocupar-nos-en.

Donem-nos compte de que l'intellectualitat catalana no treballa capriciosament sinó amb la mira de donar al seu poble tot el que li és necessari per al basament, estructuració i incommovibilitat del monument cultural. Qui ho sàpia no esmerçarà els diners malament, adquirirà una sòlida cultura i enconstrarà amb facilitat obres no publicades en espanyol o que difícilmente trobaria (com ara amb els Sonets de Shakespeare, com en eixa Geografia Lírica de López Picó, com les traduccions de la Fundació Bernat Metge, com la Col·lecció Popular Barcino, la Sant Jordi, etz., etz.)

Ara em direu que qui té indolència per llegir el llibre català no vol pendre's totes les fadigues que costa la seua adquisició. . Certament.

No es cap secret que el llibre català no és fàcil d'adquirir a València per la sencilla raó que de molt tard en tard es veu algun volum a casa els llibreters.

Les editorials catalanes no es preocupen ni d'una mica de propaganda.

Unides i amb un petit esforç econòmic podrien sembrar llevar que fructificara pel temps. Mai no hem vist anuncis de llibres catalans a la premsa local; els viajants es límiten a col·locar unes subscripcions, casi sempre als mateixos senyors, quan el que caldria potser que fóra la publicitat; la conversa pública, la conferència... Ací s'ha representat teatre de Guimerà, Russinyol, Iglésias i altres que no se m'acuden ara: Quan de bo si s'hagueren pogut dir abans unes paraules i posar un escaparate de llibres de l'autor a la porta del teatre!

Quant poc els costaria als editors *llogar* una vitrina d'un dels hermosos quioscos de nombrosa clientela per a constant exposició del llibre.

Si tanta cura es posa—o es deu posar—a obrir-se els mercats americans de parla hispana, per què no s'en posa a treballar els mercats catalans de València?

Els editors catalans farien bé de estudiar la forma de propagar, al menys, els llibres que pel tema (història, geografia, arquitectura, etz.), ens son d'utilitat necessària i aixó s'ha de fer com ací diem «*ficant ho pels ulls*». Per simpatia no es farà gran cosa. Com tot val a dir-ho, digam que la majoria dels valencians tenen prevenció contra Catalunya. Una prevenció idèntica a la que Alacant té per nosaltres. Amb Alacant, València mai s'ha pogut entendre, en canvi el nostre teatre i les nostres publicacions s'accepten gustosamente a poc que se les treballe.

Crec que cal estudiar açó. Un premi al lector que més volums haguera comprat durant l'any, un descompte equivalent al del llibreter, un regal de lots d'obres per rifa, en fi, mil coses que els homes de negocis saben fer, serien bon camí

Penseu-ho. TAULA ha rebut moltes felicitacions pel seu modest *Noticiari Bibliogràfic*—modest per les moltes dificultats que hem dit. Es clar. Com que ací encara no es dona el cas de fer recenció d'un llibre català a la premsa diària perquè ni d'aixó s'en curen els editors. I és llàstima...

Rondalla de Rondalles

(Continuació)

Però per que no'm tinguen per gallina i no diguen que no so per a fraure una lloca d'un regat, els contaré tot com susuí de rabo a rabo.

Pues, *amigo*, aquella nit tardà un poc l'home de marres. Jo no sé perquè ni perquè no; pero males llengües hi ha que diuen que com era guilopo fins el moll dels ossos, lligava a dos caps la botifarra, tenint ne una altra al caure que li dien Roseta de Pacalo, tan bona canya i pua com la que més, madeixeta de filadís també, com l'altra i d'aquelles que no'n venen a dinades. Jo en açò no em fique, allà s'ho vagen; pero lo cert és, que com feu tard, va Pep de Quelo (que pareix que no sabia res), i guanya-li la mà; només així burlant, deixant-se-lo d'ací i .. el basto ben... porque com estava de plantó davant la casa fent el burro de l'Almudí i aguardant la seua per a lograr el gust d'Eustaqui Micó. I ara que parlem de escopetes, no és raó que vostés vixquen a la bobalà i que's queden dejuns com a bitsocs; i així els hauré de dir, entre *parentis i clavatis*, encara que no ve al cas, qui era este pardal.

Pues senyors, este pardal era un home de certes condicions, porque havent-se enquillotrat en una gica (pero qué gical), es vingué a posar tan lelo amb ella, que cada nit anava *jano jano* tres o quatre llegües sols per besar l'anella de sa casa i s'entornava molt content de que havia pegat la morradeta sense que ningú ho sabera. I encara els diré més; que'l dia de la nòvia no's volgué gitar amb ella per no xafar-li les randes n'espalar-li la camisa.

Com dic, pues, com aguardava ara no sinó ara eixirà, així com s'asomà Eufra-cieta i escombrà, es pensà, el tros d'animal, menjar-se-les folgades, i s'acostà a la reixa. La gica, com fea la nit fosca com una gola de llop i ell anava arrebosat, no'l conegué i pensant-se que era Gimo, començà a fer *tararatats* i a dir-li amb gran blanura. «Llum de les meues llanternes i alegria del meu cor...» No bé havia acabat de dir açò, quan hagueren vist vostés que pel carrer venia un bulfo, ert com un boix, armat de punta en blanc, i fent del home. Era este el nostre Gimo que arribava com les palmes d'Elx; i veent moros en la costa i que la barca fea aigua, a son entendre, i que havia en la ferreta qui li... el gust, pensant-se-lo traure a coixes destemplades, no més en dir-li: qui va allà? (per ser ell lo caporal i el que portava la bandera), agafa i diu: *ejem*.

En açò per altre cap m'entraven dos també d'emboço que qualsevol que els vera diria que eren sense dubte homens de jarpa i gent d'esgrima, guapos com la espasa de Bernardo que, per servir a vostés, venien de buscar picos pardos i eren Pere el Guapo i Cento del Guara, com si diguerem carn i unglà, la corda i el poal, dos cosos en un ànima, el Sants de la pedra i els més amics del món. Cento que ou *ejem* (cop sagranat!), com era home de pel en pit, que per això corria tant amb Pere el Guapo, retrucà mo-fant-se i fetne befa. «No hi ha que fer *ejem* que ja té amo este Belem». Ara pues, així com Pep de Quelo oixqué açò i s'enrecordà de allò que solen dir que «a l'home a soles per bastos» qué feu? Malicià com un dimoni que li volien tocar la retaguardia i encara que s'en anava com a... de lladre, pren i en dos brincos, ja s'ha posat a veure vindre, arrimat a la paret més tes que un all, a tot lo que ixca.

Veent Gimo del Portal que's disponia la cosa de mal aire i que pasaria en joc de matagins, es deixa de bones noves i diu-los esta arenga. «No anem fent la gatacumba que jo no sufrixe puses. Qui no vullga pedre no jugue; porque jo amb un carrer d'hòmens no'n tinc prou per a un rentadens i encara. Ja els avise; després no'm vinguen amb si foren o no foren. No em vagen tocant la guitarreta, porque en sé encaixar de bones. Fins ara ningú m'ha dit: Perot vol correr? Conque si volen acertar-ho, cadascú passe a son camí i lo que no l'hajes de menjar deixaho cremar.»

Pep de Quelo no més d'oír açò i pensar que s'acabaria el cuento com el ball de Moixent (com era curt de gambals), es posa groc com un pa de cera, cusit en la paret, com se deixa entendre, sense xistar paraula, dia entre ell mateix: A milja nit mosques? Qui bé s'està no's moga.

Pero com los altres dos diables tenien pels en lo cor i eren homens de capa i es-pasa i que feen rogle, com diu l'altre, s'en van dret devés el bulto parlador (que enjamai pogueren distinguir, perque de nit tots los gats son pardos), i posant-se casi a boca de canó li dien clarament que era lo mateix que londronc i que les gallines de Margarita que caquejen i no ponen. Bufar molt i aventar poc. Que si estava ja cansat de viure en lo món que anara tirant ronques I per últim, que tratara de buidar promte el carrer si no volia fer boca de títar; perque ells ho farien millor que ho diuen i, guardes qui guar-dat siga.

Es pensaven ja els matons haver posat les peres a tres a nostre Gimo, perque com tot ho portaven a rabo de borrego feren compte que abaixaria el cap, que'ls deixaria el camp per seu i que d'este modo s'alsarien ells amb lo sant i la limosna o a lo menys que farien el joc taules i qui la té que la tinga. Pero els ixqué el compte al revés; perque Gimo es deixà de dimes i diretes i com era home que no la pensava que no la fera, en-carà una pistola al que parlava, li afluxà el gatillo i *top* el volcà com un pollet i la calla-da per resposta.

L'altra que veu al companyero que anava fent taleca, cajo per Déu, el tenta també el diable i com no gastava la pólvora en salves, tragué un trabuc, li alsà les barres i al bròsquil, feu una gran ensarrellada, perque passà de part a part a Gimo del Portal, sen-se deixar-li dir Jesús tan solament. Ja en tenim dos, toca Peret! Déu que'ls haja perdonat i avant.

Com la pendència s'encenia a rem i a vela i els trons i escopetades anaven per allí amb tots los diables, s'alborotà el carrer de modo que no quedà gat ni gos que no ix-quera a la busbèrria. Totes les finestres estaven cuallades de gentola. Tin per ací, tin per allà, «ahí en va u» «favor al Rei» «a eixe que s'en fuig» i uns plors i llástimes que no igualava un Dia del Juí. Al mateix temps, una cerrada de xicots (que portava el fusil a nostre Gimo i s'havia desgarrat per altre puesto fent la enceta per a deixar-lo encavar a a son espai) així com ou els trons, agafa i s'en va a tot córrer, a veure quin atzar havia susuit. Mare de Déu! Ells que veuen a Gimo del Portal, ell per ell, fent lo quatre de bas-tos, quin dolor! Déixen-me estar que no és per a contar-ho.

Pues senyors meus, veent que aplicar-li medicines per a poder-lo retornar era lo mateix que un pegat al banc, perque ja li havia entrat el sincopar i estava en les últimes barrades, en despíc de l'atentat armen altra brega, tan terrible, que si no hagueren fet figa alguns trabucs, s'hagueren mort com a mosques i no haguera hagut remei.

Pero com dic, en tot això amorraren una boca negra als bultos drets que no feu mala prova; perque amb l'arruixada que firà, en volcà uns tres o quatre i al bordell. En açò tirà la mosca i hagueren vist vostés galabardeus a capollet que no igualava un trip real, tirant planes i arromangos que pareixia que s'havia de abraçar el món aquella nit. Ara sí que n'hi ha de grocs!; la ronda del espígol.

Tinguen se al Rei, digué l'alcalde, que venia allà darrere ert com ciniclosi i unflat que reventava com si fora el batlle de Otos. Al Rei has dit? No s'han de tindre? Ara ens vorem les cares, digué u de la pandilla i li feu la salva amb una escopetada que de poc no li feu saltar la tapa del cervell.

El pobre Alcalde (que's pensava ser mes guapo que Girineldos i que a tots tindria a ralla només amb dir *quisque*), ell que s'ou passar els jojos toc non toc de la mollera, pren i me la juga de *Qui tollis* i diu: «fills meus, ací no'm criden.» I picant de sola tan apresada que li cruixien els genolls, caent ací i alsant-se allà, ja va de callada que l'home posà terra de per mig i s'en tornà amb la cua feta. I si no que s'haguera estat allí, que ja li ho hagueren dit de mises, perque, la veritat que's diga, no era més el ruido que les anous.

Pero els bergants dels aguacils, compten vostés, com tenen poc que pedre, així que oixqueren aquell tro, no tinguen que pensar sino que pareixien dimonis encarnats buscant als brivonots de la pendència; i tan mateix m'en engarbaren tres sobre la mar-xa, que lligant-los ben lligats els varen fer anar com a borregos a la casa de les creus.

(Seguirà.)

POEMES DE M. THOUS LLORENS

V O L

Equilibri blaníssim...
suspensió ideal...
Dalt, més prop, el sol nostre de mig-dia;
des de mí (no baix mí) l'alba Ciutat
i al costat, tot creixent, eixamplant-se, com-
[bant-se,
e l M a r . . .

En el cor duc encara
glatir bessó d'estos 200 pegasos,
hipertensió que resta de l'ímpetu inicial
al despegar-me de terra cap a l'espai.

En el creuer aeri,
de quan en quan,
un descens m'escabussa
en l'immens bany solar.
Evadit de la terra, emancipat de l'ombra,
estic inmers en llum per tots costats.

Equilibri blaníssim...
Baix tota, gíroscòpica,
topografia típicament cordial:
Ciutat que estén cent braços
cap als indrets rurals.
¡La Ciutat!

Blanca eurítmica projecció horisontal...
¡I com, quan més m'eleve,
duc més en mí a la meua Ciutat!

Equilibri blaníssim...
Al virar,
desarrolla el terror l'ampla catifa
de gamma en verts i en ocres vellutats,
que vorejen de plata
les sequioles brillants.

Soc el punt de l'atmosfera
a on sura, condensat
l'alé que s'evapora
(gesmil, pebrella, alfals,
llenç net i terra humida)
del «bouquet» valencià.

Equilibri blaníssim...
Planejant,
planejant,
guie estols de gabines
sobre
e l m a r . . .

El Mar es l'horta blava
que té cent caminals.
Entre el moaré de les corrents, descansen
—véles—pseudo barraques—bocíns blancs.

¡Oh el paisatge marítim!
Reflecte i transparència,
espill i finestral...

La superfície resta, pero...
els jardins neptuniàns,
tan amagats, s'exposen
als que volem ben alt

No me corprén ser Icar
si, volant,
arribara a besar-te,
¡oh Mar!
sobre el tálem blaníssim
de ta maravellosa efloració abisal.

Pero... ¡va!
Vaig segur entre ales,
en el bell punt del fiel, equidistant;
horisontal, oblicu, però sempre
equilibrat.

I entre ales me bresse,
Ulises de l'Espai,
mentre calafateje el temple de mon ànima.
a la salobre emanació de
e l M a r . . .

NOCTURN N.º 5

En la nit septembrina se fon una
inquietut imprecisa que corpren.
No hi ha lluna i en la fondària bruna
sura l'esprit insomne de Chopin.

Al conjur de Deu sap quina encisera
frase ignorada i solemnia
florí tota una blanca primavera
sobre l'immensa amplària sideral.

El cel, amb les petites flors de plata,
diria's un espill
a on la dormida plana se retrata
llumeta pe: llumeta i brill per brill.

Empetit baix l'ampla celistia
es l'esprit extasiat
veent lliscar tresors de pedreria
per sobre el negre fons avellutat.

No assoles en el cel, també en la terra
és la nit, pròdiga i sublim.
Cap el plá les lluernes de la serra
han baixat desde el cim.

I quan el «Riu del Cel» de Mutsu Hito
més que rosada i que polsim és fum,
escomença a esdevindre's com un rito,
la festa de la llum.

El cel degota l'escorrim d'argent
de la pluja estelar.
En l'unció del moment
sura un desig tendríssim d'estimar...

*Per tot arreu, a l'ignorat indici,
com un somriure silencios,
lentament els brillants focs d'artifici
esbadellen son càlcer llumenós.*

*Els fars destellen isocrònics
les espaiades divergències
i creuen sons feixos cònics
en subtils interferències.*

*I entre espurnes rutilants
i profigis interefèrics
hi ha un rebrillar d'inquietants
magnèsics llamps atmosfèrics.*

*Tota la creu cardinal
amb alé de llum s'entèla.*

*Té vibració emocional
cada llum i cada estrèla.*

*I també a l'oït conmov
l'acordada vibració
que no se sap bé si s'ou
o si és una suggestió.*

*De sobte, un fort estampit
suspén el ritme dins del cor
i un enflamat aerolit,
deixant un traç emblavit
s'escribussa en la foscor.*

*L'esperit, magnetissat,
s'en fuig del cos cap al zenit
i, per un cataclisme imprecisat
cau fet esberles dins la nit...*

Roselles de Juny

En una de les pàgines literàries d'«El Sol», parlava l'escriptor E. S. i Ch. (Esteban Salazar y Chapelà), del llibre titolat «Vibraciones de estío», que ha escrit Juan Gil-Albert.

Qui és aquest senyor Gil?

El senyor Salazar ho diu redonament: «Juan Gil-Albert, es un escritor valenciano enamorado de su Valencia».

I més endavant escriu el crític: «A Juan Gil-Albert le salva, entre otras cosas, su intención. Pero le pierden los medios. Le salva el deseo, pero el camino le extravía. Ese camino de don Gabriel lo abrió don Gabriel para sí mismo, sólo para sí mismo, a punto de pluma. Cada uno es Colón de unas Américas más o menos importantes. Cada uno se abre paso por sí propio, descubre un camino original para nuestras Indias occidentales... Y es humildad imperdonable proponerse la ruta del vecino, máxime cuando no vamos a ensancharla siquiera... Cuando no vamos a llegar a las Indias y vamos a naufragar—ingenuamente—en un mar más o menos poético».

Salvador Guinot i Vilar, la il lustre figura de les lletres castellonenques, ha escrit en les pàgines de l'«Heraldo de Castellón», dos columnes parlant del «Libret Eucarístic», de Carles Salvador.

Ens agradaria que la signatura de Guinot asoventejara més en les planes de la premsa.

En el Teatre Apolo de la Ciutat de Valencia s'ha estrenat l'obra titulada «Cançó d'amor i de guerra» de la lletra de la qual son autors dos catalans i la música de la qual és escrita pel valencià Rafael Martínez Valls.

Aquesta obra és escrita en català. I els cartells deien que havia estat traduïda al valencià.

«Diario de Valencia» criticava aquesta feina per estimar-la inútil. I des d'un altre punt de vista deia

«La Voz Valenciana»: «Nos ha parecido estéril este trabajo, porque aquí hubiera ido muy bien en catalan, ya que este idioma nos es conocido y grato.»

La diem-ne traducció de «Cançó d'amor i de guerra» la signava el periodista valencià Josep Maria de la Torre, el qual començà per traduir el títol en aquesta forma: «Cansó d'amor y de guerra». Suposem que quedaria molt descansat després de fer aquesta versió difícilíssima... Aixó d'usar la «y» és, sobre tot, una cosa de molt de caràcter.

També és curiós remarcar que on l'original diu «Cerdanya» el senyor de la Torre traduí «Serdèña» (suposem que ho escriuria així...) amb la qual cosa demostra uns coneiximents geogràfics inferiors als de Reclus... I du les seues ansies traductores fins el punt de parlar del «Chicotet Trianon».

Ja sap el lector que l'«Heraldo de Madrid» organisa unes exposicions de belles arts de les diverses regions d'Espanya. Ja n'ha fet de Catalunya, d'Andalusia, d'Astúries...

Ara li ha tocat el torn als artistes gallecs. No havem vist cap catàleg de l'exposició. Però havem vist moltes crítiques amables publicades als diaris i a les revistes de Madrid.

Tot seguit es veu que la majoria de les obres—al menys de les esmentades pels crítics—tenen els títols en gallec, malgrat la qual cosa els madrilenys les acullen amb tota simpatia.

Encara que els nostres artistes ja ho hauran notat, ens permetem assenyalar-ho ací.

Alacant ha celebrat enguany d'una manera brillantíssima la seua festa de les fogueres de Sant Joan, similar a la de les falles de Sant Josep, però probablement amb més tradició.

Celebrem que Alacant, devegades amb els ulls

extraviats, els gire cap a la seua pròpia personalitat...

València se n'alegra.

I ho ha demostrat enviant representacions a la ciutat germana. Entre aquestes representacions ens plau remarcar la del President del Círcol de Belles Arts. Aquesta ciutat d'Alacant, per unes causes o per altres, no fa o no pot fer massa coses dignes de lloança. Aprofitem, per tant, les ocasions d'elogiar-la.

En unes festes organitzades pels celtes a Escòcia, l'estadista anglès pronuncià un discurs, del qual són les següents manifestacions:

«A Gal·les lluitem ara amb coratge per la cultura celta. Més d'un milló de persones en aquest petit país parlen l'idioma vernacular, i es diverteixen amb l'arpa tradicional. Tenim fins 47 semanaris i revistes que, sense dubte, se sostenen, ja que, els editors no solen ésser molt donats a la filantropia. L'idioma i la cultura de Gal·les són qualcom realment vius; la qual cosa significa que no tenim la mirada perduda en la contemplació del passat, sinó que estem creant una nova literatura capaç d'emparellar amb les lletres més fines de l'Europa actual.»

Referint-se concretament a l'idioma, declarà:

Al País de Gal·les no ens avergonyim del nostre idioma, sinó que n'estem orgullosos, de la manifestació que mitjançant aquest idioma han tingut els més profunds i nobles sentiments del cor humà, dels serveis que ha fet a la Humanitat.»

Finalment, després d'afirmar la unitat coincident del patriotisme en els pobles que formen la Gran Bretanya d'avui, acabà amb les següents frases, mereixedores d'ésser recollides:

«Som un teixit de races, en el qual, tant com la qualitat, interessa la varietat de colors... No penseu que per fer anglesos imitats de la gent del País de Gal·les, d'Irlanda i de les muntanyes d'Escòcia, contribuïu a unir i fortificar l'Imperi; molt al contrari, el debilitau.»

EL SEGADOR.

NOTES

L'homenatge a Llorente i el cronista de «La Publicitat»

Importantíssim va estar l'homenatge que la *Casa València* de Barcelona va dedicar el primer dumenge de juliol al patriarca del nostre renaixement literari, tant per les persones que hi assistiren com per les adhesions. Omitim la ressenya perquè suponem als nostres lectors ben informats. Els periòdics han portat bones recensions. *La Publicitat* a més d'un retrat del poeta publicà la més llarga informació, encapsalada per les ratlles següents de Tomás Garcés?

«Les flors que en el dissetè aniversari de la mort de Teodor Llorente deixà la multitud al peu del bust del poeta en el Parc de la Ciutadella no eren senyals d'un homenatge fred i cerimoniós. Vingudes de València, mans catalanes ajudaren a

escampar-les. La gloriosa efígie de matre presidia una germandat que els seus versos proclamaren amb beutat perenne.

Llorente és el gran nom que assenyala l'esplèndida, a València, del Renaixement literari català. Vora el Túria fou el precursor, el «Gaiter». Però la seva obra té equivalències més altes: Verdaguer, Mistral, Llorente, farien una bella trinitat de recreadors de paisatge.

Dels tres, però, només Verdaguer ha estat ben fecund. Mistral és l'heroï sense successió, força generosa i solitària. Llorente, que va ésser cabdill d'un estol inspirat (Querol, Ferrer i Bigné, Labaila, Pizcueta), era, en morir, alta excepció en una literatura endarrerida, arqueològica, arrelada encara en el segle XIX i en els Jocs Florals.

En les lletres valencianes d'avui Llorente és lliçó i exemple, ric de saba. En les albes de la nova lírica, que compta per exemple amb un Carles Salvador. «La barraca», «Cançoneta amorosa». «Vora el barranc dels Algodins» són, potser, joiells insuperats, gallarets flamejants d'un «record» establert, que cal batre.

Tant de hó una collita abundosa deixi enrera aviat, com una fita; aquells versos matissats i sonors, plens de color i de ritme, on la melangia senyorívola, la destresa sòbria de l'adjectiu, la gràcia del tema, marquen l'aliança de la cultura i la inspiració, els tractes amb la terra nadiua i la freqüentació de Goethe. Aquells versos que són, gràvids de renaixentisme, el guany primer i l'esperança de l'aportació valenciana a la nostra poesia.—T. G.»

Com a valencians estem molt agraïts al jove cronista i precisament perquè té guanyades les nostres simpaties hem subratllat eixes línies per a dir-li, amicalment, i amb totes les atencions, com ens dol que caiga també en els defectes de costum en casi tots els catalans quan parlen de València. Es quedaren en Llorente i sinó cridem nosaltres estaran allí dèsset anys més.

Ja sabem que correm el risc de que ens diguen que volem restar mèrits a Llorente, o que tenim enveja, o cosa pitjor. Com no és veritat restem tranquils. Precisament en festa semblant cel·lebrada a València va ser nostre company Thous Llorens qui va llegir «La Barraca» i ara, en esperit estavem a l'acte de l'homenatge si bé no ens hem adherit per raons fàcils de comprendre i que no atanyen al poeta.

Però com parlem per la veritat, no li restarem mèrits a Llorente si diem que cinc anys abans de la seua mort i precisament per disconformitat amb el valencianisme de Lo Rat Penat i Llorente, que tot era u, la renaixença valenciana prengué consciència de les seues reivindicacions polítiques i, naturalment, canvià la literatura. Es varen fer assemblees regionalistes; es publicaren «Valencia Nova», «Renaixement» i «Terra Valenciana» on coneguerem poetes com Daniel M. Ferrando, M. Durán Tortajada, Jacint M. Mustieles, Bayarri que publicaren sengles volums de versos mes tard. Naixqué «El Cuento del Dumenge» i «El Cuento Valencià» dirigit per Morales San Martín que donà originals de Lleó Tolstoi, Galdós, Oller i autors locals. Eduard L. Chavarri havia publicat les seues admirables proses líriques. El que avui és canonge, En Roge-

li Chillida fea uns versos moderníssims com per a batre eixe *record* citat. ¿Açò és *floralesc*?

Morales San Martín, Martí Orberà i d'altres havien estrenat i publicat teatre realista; ja actuava uno joventut amb ideari nacionalista que a l'any 18, es feu càrrec del diari «La Correspondencia de Valencia» i de l'Editorial Valenciana. De manera que si Llorente era *alta excepció en la literatura endarrerida* que a Catalunya coneixen, havia un cos d'exercit valencianista que era l'avantguarda de la literatura llorentiana.

Clar està que la principal raó de que açò no siga conegut suficientment és que ha mancat organització i que l'humanitat és de natural còmode i imitador. Ara se li acut a la Casa Valencia fer una festa i surt... un homenatge. Com a totes bandes. Com inici i ampar bé està que la glòria de Llorente haja prestat la sea esplendor però no es canmarse de dir que la faena a fer *és amostrear el que ara és València*. El que forem ja ho tenim acreditat. De que ens val l'orgull de ser els primers que ferem llibres en Espanya si avú no tenim una trista Edi-

torial? Qué hi fa que ací naixquera el teatre si el nostre teatre actual no es pot comparar amb altres sense descrèdit?

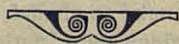
Ja n'hi ha prou de fer obra d'enyorança. Ara hem de fer-la d'esperança. Llorente ja té monuments, busts, glòria. Ara anem a enlairar les altres valors que jauen un poc oblidades. L'historiador Chabás no creen arribat el moment que siga conegut i homenatjat? La música del malograt Paco Cuesta; la del llorejat Palau, no estaria bé que la divulgarem? Suscitar l'expansió de les valors noves no és més profitós? Si els valencians encara viuen a l'any 1910 qué han de fer els cronistes més que imitar la còmoda postura i afirmar amb lleugeresa?

L'Ajuntament de Campanet honora M. S. Oliver i Llorenç Riber. El dia 25 de l'actual es donarà el nom dels dos poetes mallorquins a dos carrers del seu poble nadiu. A més es faran altres actes d'homenatge. TAULA s'associa efusivament.

ESTE NUMERO HA PASSAT PER LA CENSURA GOVERNATIVA

S. Aranda

MARMOLISTA LAPIDARI

Creu Nova, 16 i Miñana, 15

VALENCIA

TAULA

DE LLETRES VALENCIANES

a Barcelona la
trobareu a la

Llibreria Americana

Rambla de les Flors, 31

:: Els tresors de nostra llengua
són posats a preus que tots poden pagar.

LA CRÒNICA DEL REI JAUME I

i

LA CRÒNICA DE MUNTANER

(A 2 pessetes el volum.)

De Francesc Almela i Vives

LA CATEDRAL DE VALENCIA

(Un volum 2'75 ptes.)

SAN VICENÇ FERRER

(Un volum 1 pta.)

Els nostres clàssics: **Tirant lo Blanch** (IV volums a 7'50 ptes. un). Poesies de **Ramón Lull**, (4'50 ptes.) **Eximenis**, contes i faules, (4'50 ptes.) **Ausias March**, **Bernat Metge**, etz.

Els trobareu a totes les llibreries, o enviant l'import per Gir Postal, us serà remés el que demaneu per

EDITORIAL BARCINO

Portaferrisa, 17. — BARCELONA